

2018 m. liepos 13 d.

Ieva Žvinakytė

Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugija valstybės atkūrimo šimtmetį nusprendė paminėti ypatingu projektu – užsimota sudaryti dokumentuotas dvidešimties 1918 m. vasario 16-osios Lietuvos nepriklausomybės akto signatarų genealogines schemas. Tai pirmasis šios daugiau nei dešimtmetį veikiančios draugijos vykdomas tokio masto ir istorinės reikšmės darbas.

Signatarų genealogiją tyrinėja 17-os istorikų komanda, kurią koordinuoja darbo grupė: Sigita Gasparavičienė, Kristina Giedraitienė, Albertas Volkas, Česlavas Malevskis ir Laimonas Gryva. Genealogijos specialistai, kapstydamiesi archyvuose, ieško informacijos apie signatarų kilmę, ištakas, vyriškosios ir moteriškosios linijos protėvius.

Projekto sumanytoja ir vadovė Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos generalinė sekretorė S. Gasparavičienė teigė, kad idėja detaliai ištyrinėti bene svarbiausių Lietuvos istorijai vyrų genealogiją kilo natūraliai – galvojant, kaip draugija savo veikla galėtų prisidėti prie šimtmečio šventės.

Būta ir papildomų paskatų. Valstybės jubiliejaus proga ėmus daugiau kalbėti apie signatarų gyvenimą ir veiklą, TV laidose, jiems skirtose mokslinėse monografijose bei straipsniuose signatarų genealoginiuose medžiuose imta pastebėti faktinių netikslumų.

„Pavyzdžiui, dažnai būna minimos Jono Smilgevičiaus bajoriškos šaknys. Iš tiesų jis buvo kilęs iš patriotiškos valstiečių šeimos, kurios senoji pavardė buvo ne Smilgevičiai, bet Smilingiai. Pasirodė, kad klojant Lietuvos valstybės pamatus aktyviai dalyvavo ir du jaunesnieji Jono Smilgevičiaus broliai Juozapas ir Pranciškus. Išsiaiškinome, kad bajorų kilmės buvo signataras Aleksandras Stulginskis. Tačiau nepasitvirtino paskleista žinia apie tai, kad neva tikroji jo pavardė buvo Valiuška, – kalbėjo istorikė. – Šiuos netikslumus nulemia tai, jog iki šiol remiamasi senomis publikacijomis, legendomis ar pasakotine, dokumentais nepatvirtinta informacija. Tokias klaidas būtina taisyti – tai mūsų, kaip genealogijos specialistų, užduotis.“

Nors Lietuvos kultūros fondas šios idėjos įgyvendinimą finansiškai paremti atsisakė, prie projekto savanoriškai prisidedantys istorijos tyrinėtojai neabejoja jo svarba ir tikisi sulaukti didesnio susidomėjimo iš valstybės. „Turėti dokumentuotas signatarų genealogines schemas yra Lietuvos prestižo reikalas“, – neabejoja S. Gasparavičienė.

Istorija besidomintys šalies piliečiai, tiki istorikai, taip pat neturėtų likti abejingi signatarų projekto atradimams. Prie tyrinėjimų prisidedantis **Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos pirmininkas Remigijus Bimba** pasakojo nustebęs, kai projektui prasidėjus paaiškėjo, kad net signatarų palikuonys neretai nenučiuokia apie garbingus savo giminystės ryšius. Tikimasi, jog projekto įkvėpti žmonės susidomės ir savo pačių kilme, sieks pažinti po visą Lietuvą nusidriekusias savo šeimos gijas.

„Šis projektas ne tik atlieka edukacinę funkciją, bet ir augina patriotiškumą, kiekvieną žmogų skatina domėtis tuo, kuo jis pats yra, prisideda prie tautinės tapatybės išsaugojimo“, – kalbėjo **R. Bimba**.

Tiesa, S. Gasparavičienė pastebėjo, jog ne visų signatarų giminės genealogines schemas sudaryti yra vienodai lengva: „Ypač mažai šaltinių yra išlikę iš Užnemunės kilusių Jono Basanavičiaus,

Saliamono Banaičio, Prano Dovydaičio, Petro Klimo, Jono Vailokaičio genealoginėms schemoms sudaryti.“

Visgi entuziastingi specialistai rūpinasi užpildyti net sunkiausiai įveikiamas spragas. Projektui reikšmingų dokumentų ieškoma ne tik Lietuvos centriniame ir istorijos archyvuose, rankraštynuose, Rusijos valstybės istorijos archyve Sankt Peterburge, bet ir signatarų tėviškėse, kur tikimasi rasti išsamesnės informacijos apie jų gyvenimus ir šeimas.

Iš pirmų lūpų

R. Bimba praėjusių metų vasarą lankėsi prof. Stepono Kairio gimtinėje Užubvėžiuose, kur susitiko su signataro dukterėčia Brone Kairyte Raupeliene.

Garbaus 98 metų amžiaus sulaukusi moteris pasakojo, kad dėdė atvažiuodavo bent kartą per metus: „Aplankydavo tėtį Antaną su mama. Dažniausiai per Sekmines. Visada atveždavo dovanų. Vaikams – saldainių, apelsinų ir kitų skanėstų. Mes net nežinodavome kaip valgyti apelsinus. Manėme, kad valgyti reikia kaip obuolį – su žievele. Gaudavome dovanų ir drabužių. Man yra padovanojęs tautinį kostiumą. Tuomet buvau vienintelė, turėjusi tokį rūbą.“

B. Kairytė Raupelienė pabrėžė, kad jos dėdė buvo paprastas žmogus, prabangos nemėgo. „Jam priklausė mašina ir apsauga, bet jis jų atsisakė. Lankydamas giminaičius, visada apeidavo vargstančius žmones, jiems padėdavo materialiai. Labai norėjo, kad kaimo jaunimas būtų išsimokslinęs. Skyrė 8000 litų savo asmeninių lėšų Užubvėžių mokyklos statybai. Jai net vietą pats išrinko“, – pasakojo ji.

Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos pirmininkas Remigijus Bimba kartu su signataro Stepono Kairio dukterėčia Brone Kairyte Rupeliene (2018 m. vasara, Užubvėžių kaimas, Anykščių rajonas). Remigijaus Bimbos nuotrauka

Signatarų protėvių tyrinėjimus siekiama užbaigti iki šių metų pabaigos. Surinkus visą reikiama medžiagą, išsamiai išanalizuotos ir patvirtintos dvidešimties vyrų genealoginės schemos bus pristatytos specialiame Lietuvos genealogijos ir heraldikos draugijos žurnale „Genealogija ir heraldika“, kiek vėliau – internetiniame draugijos portale.

Planuojama, kad jame taip pat suguls signatarų genealoginių medžių apžvalgos, istoriniai patikslinimai bei svarbiausi ir įdomiausi archyviniai šaltiniai, kuriais remiantis padaryti atradimai. Nelietuviškai parašyti dokumentai bus išversti.

Mokslininkai jau šiandien didžiuojasi parengsiantys pirmąjį šalyje dokumentuotą, signatarų genealogines schemas vienoje vietoje pristatantį leidinį.

Šaltinis: www.alfa.lt